

Бушумад Юрій Васильович,
заступник начальника Департаменту
оперативної служби Національної поліції
України

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЩОДО ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ПОСАД У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Починаючи з 2014 року Верховна Рада України оголосила старт антикорупційної реформи та прийняла ряд нормативно-правових актів у цій сфері. Результати численних досліджень засвідчують, що усі ці реформаційні процеси сприяють формуванню негативного ставлення населення до корупції у всіх її проявах на різних рівнях. Постійне навчання, прозорість підходів у розгляді питань антикорупційного спрямування, відкриття часткового доступу до офіційних державних реєстрів, а також створення Національним агентством з питань запобігання корупції нового напрямку експертного проактивного стратегічного аналізу корупційних ризиків для виявлення і усунення можливих корупційних схем, суттєво збільшує шанси на подолання корупції у державних органах України.

Разом з тим, вважаємо, що у процесі комплексного підходу до корупційної проблематики обов'язково необхідно враховувати особливості здійснення заходів фінансового контролю щодо окремих категорій посад у Національній поліції України.

Так, наприклад, статтею 3 Закону України «Про запобігання корупції» визначено суб'єктів, на яких поширюється дія цього закону. Серед вказаних суб'єктів наявні категорії посад, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність на підставі вимог статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Відповідно до абзацу другого пункту 4 частини першої статті 8 Закону України «Про державну таємницю» до державної таємниці відноситься інформація у сфері державної безпеки та охорони правопорядку, а саме: про особовий склад органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність або розвідувальну чи контррозвідувальну.

Також, статтею 18 вказаного вище Закону визначено основні організаційно-правові заходи щодо охорони державної таємниці, в тому числі й обмеження оприлюднення, передачі іншій державі або поширення іншим шляхом секретної інформації.

Крім того, у статті 31 Закону України «Про державну таємницю» передбачено, що під час підготовки матеріалів для опублікування, поширення у пресі та інших засобах масової інформації або переміщення їх через державний кордон державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та громадяни з метою охорони секретної інформації зобов'язані керуватися законами України «Про інформацію» та «Про

доступ до публічної інформації», цим Законом та іншими нормативно-правовими актами про державну таємницю.

Згідно з приписами статті 28 цього ж Закону громадянин, якому надано допуск до державної таємниці, зобов'язаний не допускати розголошення будь-яким способом державної таємниці, яка йому довірена або стала відомою у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Окрім того, згідно зі статтею 39 Закону України «Про державну таємницю», посадові особи та громадяни, винні у розголошенні державної таємниці, порушенні встановленого законодавством режиму секретності та невиконанні обов'язків щодо збереження державної таємниці, нежитті заходів щодо забезпечення охорони державної таємниці та незабезпеченні контролю за охороною державної таємниці, несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.

Дотримання приписів всіх вказаних нормативних-правових актів в частині здійснення заходів фінансового контролю суб'єктами оперативно-розшукової діяльності, із збереженням державної таємниці, можливе завдяки нормам статті 52¹ Закону України «Про запобігання корупції», у редакції Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» від 02 жовтня 2019 року.

Відповідно до вказаної статті, стосовно осіб, зазначених у підпунктах «в», «г», «д», «е», «з», «и» пункту 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», які за посадами, що вони займають, належать до кадрового складу розвідувальних органів України та/або займають посади, перебування на яких пов'язане з державною таємницею у зв'язку з безпосереднім здійсненням такими особами оперативно-розшукової, контррозвідувальної, розвідувальної діяльності, а також осіб, які претендують на зайняття таких посад, та осіб, які припинили діяльність, заходи, передбачені розділом VII вказаного Закону, організуються і здійснюються у спосіб, що унеможливає розкриття належності таких осіб до відповідних державних органів чи військових формувань, у порядку, що визначається Національним агентством з питань запобігання корупції.

Абзац другий частини першої статті 52¹ того ж Закону України «Про запобігання корупції» передбачає, що члени сім'ї осіб, зазначених в абзаці першому частини першої цієї статті, які є також суб'єктами декларування, з метою збереження державної таємниці, зазначають дані про таких осіб в обсягах, формі та за змістом, що унеможливають розкриття їх належності до зазначених органів.

Водночас, є чутливою до розголошення державної таємниці в деклараціях особи інформація стосовно належності членів сім'ї до вказаних органів, а саме зазначення інформації про:

1. Отримання грошового забезпечення від органу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, у полях «Найменування» та «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних

осіб-підприємців та громадських формувань» графі «Джерело доходу» розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки»;

2. Користування службовим житлом, власником якого є орган, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, в полі «Інформація про власника (співвласника)» графі «Права на цей об'єкт» розділу 3 «Об'єкти нерухомості».

Так, з одного боку, особа, яка обіймає посаду передбачену абзацом першим частини першої статті 52¹ Закону України «Про запобігання корупції», не може надати члену сім'ї для заповнення його декларації вказану інформацію, так як розголосить свою приналежність до органу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність. Через це член сім'ї буде вимушений зазначити у вказаних полях своєї декларації: «Член сім'ї не надав інформацію».

В той же час, абзацом четвертим частини першої статті 50 цього ж Закону (до визнання положень цієї статті неконституційними на підставі Рішення Конституційного Суду від 27.10.2020 № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20)) було передбачено, що Національне агентство з питань запобігання корупції проводить повну перевірку декларації та зазначеної в ній інформації у разі відмови члена сім'ї суб'єкта декларування надати будь-які відомості чи їх частину для заповнення декларації.

Таким чином, виправдані дії особи, яка обіймає посаду, передбачену абзацом першим частини першої статті 52¹ Закону України «Про запобігання корупції», щодо ненадання інформації стосовно себе члену сім'ї, у підсумку призводили до ініціювання повної перевірки декларації такого члена сім'ї Національним агентством з питань запобігання корупції, за результатами якої могло відбутися розголошення державної таємниці.

Крім того, статтею 24 Конституції України передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Ситуація щодо ініціювання повної перевірки декларації фактично призводила до порушення вказаних принципів рівності, а також вводила певні обмеження стосовно члена сім'ї через виконання функцій держави особою, яка обіймає посаду, передбачену абзацом першим частини першої статті 52¹ Закону України «Про запобігання корупції», та мала ознаки дискримінації.

На сьогоднішній день, з метою усунення прогалин в Законі України «Про запобігання корупції», котрі виникли у зв'язку з Рішенням Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20), до Верховної Ради України внесені законопроекти, якими пропонується відновити права Національного агентства з питань запобігання корупції (наприклад, законопроекти за № 4293 від 30.10.2020 та № 4293-1 від 13.11.2020), в

т.ч. і щодо повної перевірки декларацій. Водночас, у вказаних законопроектах запропоновані норми дублюються з приписами абзацу четвертого частини першої статті 50 цього Закону України «Про запобігання корупції», що діяли до визнання їх неконституційними на підставі вказаного Рішення Конституційного Суду України.

Враховуючи вказане, з метою дотримання вимог законодавства про державну таємницю під час здійснення заходів фінансового контролю, передбачених антикорупційним законодавством, а також дотримання прав і свобод членів сім'ї, пропонується під час внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції», направлених на усунення прогалин, котрі виникли у зв'язку з Рішенням Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20), не передбачати норми стосовно проведення повної перевірки декларації у зв'язку з тим, що член сім'ї не надав інформацію.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: закон України від 14 жовт. 2014 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18 лют. 1992 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Про державну таємницю: закон України від 21 січ. 1994 р. // Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо приведення його норм у відповідність до рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 та з метою врегулювання діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції: проект закону України від 30 жовт. 2020 р. № 4293. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо окремих питань діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції: проект закону України від 13 лист. 2020 р. № 4293-1. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Василик Віталій Валентинович,
заступник Міністра юстиції України

ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ СЕРЕД ПЕРСОНАЛУ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Корупція це один з основних факторів, який не дозволяє ефективно функціонувати органам державної влади, порушуючи стабільність самої держави. Небезпека корупції являє собою серйозну перешкоду на шляху розвитку України. Корупція створює загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави. Саме тому ця проблема є дуже актуальною.